Horváth Péter

Állj, ki vagy?

talán egy regény eleje

2.

Apáturunk rendelése szerint hajnalok hajnalán indultunk útnak a Pelbár testvér befogadásáért kapott szamarat nógatva, hogy időben érkezzünk Selmec várasába, ahol ünnepi körmenettel szentelik meg a fákat, utána kisvásárt tartanak a piactéren. A szamár hátán két vesszőkalitkában nyolc igen szép galambot vittünk eladásra, hogy nyomorúságos fészkünknek legalább valami kis bevétele lenne, amiből, gondolom, ácskapcsokat és szegeket vehetnénk, netán egy nagy köteg zsindelyt, hogy legalább a házikóink foghíjas tetejét befoltozzuk vele.

– Ha ugyan lesz vásár... – mondta az apátúr, miközben jobbját a vállamon nyugtatva bandukolt mellettem az András bátya által vezetett csacsi nyomában, a Selmec-patak mentén kanyargó ösvényen.

– Már miért ne lenne? – kérdeztem.

– Selmec százévek óta királyi váras – felelte. – Még Negyedik Béla királyunk adományozta a címmel járó kiváltságot a városnak, hogy a környékbeli nemesurak ilyen-olyan szándékaitól és önös akaratuk alól védve a maga útját járja. Mind több és több bányavágatában ezüstöt, rezet, aranyat bányásztak; épült, gazdagodott a hét domb alján meghúzódó fészek, utcái sorra felkúsztak a völgyet ölelő dombokra.

Ittam az apátúr szavait, mivel Selmecen még soha nem jártam, noha apám ott született, mesterségét is ott tanulta.

– Az országra törő Batu kán tatárjai Selmecet is felperzselték, mégis újraéledt – folytatta okításomat az apátúr. – A husziták betöréseit is túlélte. Nem csak éppenhogy, mint a mi kolostorunk. A hajdani perjel hiába írta a pusztítás után a kérvényeket, melyek másolata talán még megvan a könyvládában, nemhogy egy fillért, választ sem kapott a káptalantól, később a királytól se. A csehek után magyar rablóhadak is a lassan fellélegző városra törtek, kirabolták, felgyújtották. A megmaradt házakkal kicsivel később földindulás végzett. De a föld méhében pihenő érc nagy vonzerő. Sorra jöttek az új telepesek. A király is azon volt, hogy a parlagon maradt bányák újra megnyíljanak, s neki jövedelmezzenek. Selmec lassan megint benépesült, tárnái megnyíltak, házai újra felépültek. A városi tanács kemény kézzel szorította polgárait munkára és mértékletességre. Tudós bányamestereket hívtak német földről, a tárnák jövedelmére adó-

mentességgel járó haszonbérletet kötöttek a királyi kancelláriával, védszövetséget az összes alsó-magyarországi bányavárassal. De amint az lenni szokott – magyarázott tovább az apátúr –, a gyarapodást soha nem adják ingyen, jó lesz, ha megjegyzed: valakinek mindenért fizetni kell. Az érc nem magától bújik ki a földből, éhbérért dolgozó bányászok hozzák felszínre, a kohókban olvasztárok nyerik ki belőle a fémet, s ha a munkájokért nem nyernek elégséges jövödelmet, előbb-utóbb felhorgadnak az uraik ellen, ahogyan azt Székely Dózsa György jobbágykatonái tették nemrég az Alföldön. A nyomorgó selmeci bányászok két ízben is fellázadtak a Waldburgerek ellen, sokakat megöltek közülük, betörtek a Katalin templomba, két papot is felakasztottak a magasból lógó gyertyakoronára. Patakokban folyt a vér a meredek utcákon. Azóta tiltott minden nagyobb gyülekezés a városban. Ki tudja, talán a körmenet se lesz meg.

Nem értettem, honnan tudja mindezt, hiszen ki se teszi a lábát a monostorból. Aztán, amint pillantásom az előttünk kocogó szamárra tévedt, rájöttem a titok nyitjára. A galambjaink! Vencel páter galambjai hozzák apáturunknak a híreket! Lehet, hogy nem is eladásra visszük őket, hanem az apátúr titkos híveinek? Ezek szerint a mi öreg apátunk fontosabb ember, mintsem gondoltam volna?

Tűnődve lépdelt mellettem.

– Mostanság mindenki fél Selmecen... – dünnyögte.

Nem láttuk nyomát félelemnek, mikor a déli váraskapun át – ahol a stárzsa megsüvegelte az apáturat, s minden útpasszusvizsgálat nélkül továbbengedett minket – aláereszkedtünk a zöldellő völgybe. Hétágra sütött a nap, verebek csipogtak, gerlék burukkoltak. Fecskéket is láttam. A szamarat nógató András bátya szerint, ha a fecskék már gyümölcsoltóra megérkeznek, szép tavaszt és bő termést hoznak.

– Ojtásra való nap ez – magyarázta a kiskertekben ünnepi szalmakoszorúval övezett gyümölcsfák láttán –, de metszeni nem szabad, mert a ma megvágott fából vér fakadna.

– Ugyan, András! – intette az apátúr, mosolyogva. – Ne beszéld tele a lüke fejüket efféle babonaságokkal!

– Aki az ünnepen metszi meg a gyümölcsfáit, netán kivág egyet, csúnyán végzi, mint a bártfai bíró! – védte a maga igazát az öreg. – Az általa kivágott almafa törzséből hangyák másztak elő, és halálra marták! Csak a csontjait tudták eltemetni, mert a hangyák minden húst lerágtak róla! Most is megtörténhet!

– Ne fesd az ördögöt a falra! – szólt rá az apátúr.

– Nem köll azt festeni! – dohogott az öreg. – Ami egyszer megvolt, megleszen újra.

Ami egyszer megvolt... András bátya szavai Perbál testvér különös kérdését juttatta eszembe. „Miért van valami, miért nincs inkább semmi?" Ha az öregnek igaza van, úgy már a mindenható Isten terveiben is megvolt minden, ami meglett, s ami csak ezután leszen meg. „Íme, itt vagyok – mondta szent Pál az Úrnak –, amint a könyvtekercsben meg van írva rólam, hogy teljesítsem a Te akaratodat." Ha minden az Ő akarata szerint zajlik, akkor édesmindegy, hogy én mit akarok, mire törekszem, mit gondolok. Így is, úgy is meghalok végül. „A halál nem vég, hanem kezdet, tökkelütöttek! – bizonygatta a plébános úr a zólyomi oskolateremben. – Azért kell megtartani az Úr parancsolatait e siralomvölgyben, hogy ne találtassatok könnyűnek az ítélet napján, hanem bemehessetek a mennyek kapuján, és szemtől szembe láthassátok Őt, a végtelen boldogságot." Értem én, hogy a „végtelen boldogság" is megvan, de miként lett meg? „Az Úr örök időktől fogva uralkodik a teremtett világ felett sutyerákok!" Az örök idők vajon hogyan kezdődtek? Nyugtalanító zavar támad néha a fejemben. Csillagos éjeken magamra riadva sokszor az engem felébresztő kérdést sem látom tisztán, nemhogy a választ. Egy hajnalban elpanaszoltam ezt az apátúrnak.

– Jobb, ha ilyenkor tovább alszol, fiam, hogy reggelre kelve kipihenten ébredj! – tanácsolta.

– És ha képtelen vagyok újra elaludni?

– Akkor kelj fel, és járj! De ne énnálam! Hallgasd odakint az éjszaka csudás neszeit, a tücsköket, zúgó bogarakat, bánom is én, de még egyszer fel ne ébressz, amikor álmomban Istennel beszélek.

Látván, hogy válasza hallatán lógó fejjel kullogtam volna el, utánam szólt.

– Ha se az elménk, se a szívünk nem válaszol a kérdéseinkre, akkor figyelmezzünk a gyomrunkra, karunkra, lábunkra. Az Úr azokban is ott van!

Ez a tanácsa már sokszor átsegített nehéz óráimon. Mindig megtaláltam azt a testrészemet, amelyik készséggel segített megfeledkezni nyomasztó gondolataimról.

Most is megtörtént ez, pedig csak gondolatban simítottam végig.

Sok helybéli család igyekezett köröttünk lefelé a bányászviskók közt kanyargó, meredek utcákon. Főként a szoknyásokon időzött a tekintetem.

– A lábad elé nézz, mielőtt kiesik a szemed! – szólt rám az apátúr.

Lehajtottam a fejem, de szemem sarkából továbbra is a lányokat néztem. Még a csúnyábbját is szépnek láttam. Minden tagom zsibongott és égett, mintha az András bátya által említett hangyák az én véremben szaladoztak volna.

– Te is érzed, hékám? – súgtam Pelbárnak.

– Micsodát? – kérdezett vissza.

– Éppen azt! A micsodádat!

– Hallgass! – förmedt rám, fülig vörösödve.

Számtalanszor vétettünk együtt a hatodik parancsolat ellen, noha halálos bűn a paráználkodás minden formája. Sok éjjel feküdtünk egymás mellett a szalmazsákjainkon, behunyt szemhéjunk mögött elképzelt lányok képével, mígnem forró magunk a tenyerünkbe ömlött. Utána szégyen és szomorúság tört mindkettőnkre, és a magányosság keserűsége. Most, hogy élőben láttuk a szoknyák alól kivillanó fehér lábszárakat, a lányok és asszonyok táncos léptét, ringó csípőjüket, szabadon lobbanó vagy éppen copfba font hajuk huncut verdesését, és az időnként felénk villanó tekintetüket, megvidámodtunk mindketten. A templom körül gyülekvő sokaságban az illatukat is érezzük majd, talán még a bőrük is a bőrünkhöz érhet!

– Jobb, hogy vannak lányok, mintha nem lennének! – súgtam Pelbárnak.

– Nem mindegy? – morgott. – Nekünk úgysem szabad közelebbről megismerni őket.

Leértünk a belső ringnek nevezett, kövezett körútra. Mindkét oldalán jól épített, emeletes házak álltak, alsó szintjük kőből, emeletük fából, faragott erkéllyel. Vajon van köztük olyan, amit apám épített? Egy részeges, vén pallér segédjeként dolgozott Selmecen fiatalkorában. Azt mesélte, néha még a terveket is ő készítette a mestere helyett...

Egy meredek utcán lejjebb araszolva láttam, hogy a Katalin templomot közrevevő két tágas tér már csordultig telt a körmenetre váró néppel. Sose láttam még ilyen zajgó sokaságot. Több százan lehettek. Üggyelbajjal törtünk utat köztük, hogy közelebb jussunk a templom ösztövér tornyának aljában nyíló, faragott nagykapuhoz. A kapu mellett, a fal mentén templomi zászlókkal sorakozó hívek, mellettük virágkosarakat tartó, fehérruhás-lányok csoportja várt az indulásra. Odébb bokrétás kalapot viselő céhlegények, táblákkal, jelvényekkel, leveles ágakkal, fegyelmezett sorban. Mögöttük zenészek, síppal, dobbal, nádihegedűvel. Mindezekkel szemben, ameddig a szemem ellátott, a váras apraja nagyja várta, hogy a kapu megnyíljon.

Hanem a kapu nem nyílt meg.

A zárt kapu mögött – erről csak később értesültünk – ádáz veszekedés folyt a Várdai Pál egri püspök által az ünnepre küldött Kanizsai János esperes és a Katalin templom plébánosa, Bártfai Kristóf atya között. Az esperes javakorabeli, nagyhangú, nagyhasú, veres orrú, a plébános alacsony, halk beszédű, vékony, alig harmincéves. Az esperes ragaszkodott

hozzá, hogy a körmenetet kísérő diakónusok az általa hozott búcsúcédulákat árusítsák a körmenetben, s később, a kisvásáron. A plébános ellenezte ezt, mondván, hogy a selmeci bányászoknak nincsenek fölös garasai, meg amúgy is hiba volna ezen az ártatlan, szép ünnepen tovább szítani jogos elégedetlenségüket a pénzért kapható bűnbocsánat rájuk tukmálásával.

– Tukmálás?! – bődült az esperes. – Az aljanép jogai?! Mit hord össze itt tisztelendőséged? Hálatelt szívvel kellene megköszönniük a pápa úr irántuk való jóságát, amellyel lehetővé teszi a szarháziaknak, hogy néhány garassal megrövidíthessék a gyehenna rájuk váró kínjait! Persze, ha inkább borra, sörre és lotyókra költik a járandóságukat, mintsem üdvözülésük elősegítésére, akkor duplán megérdemlik a pokol tüzét!

– Az ítélet egyedül Isten dolga – mondta a plébános.

– Persze, persze... – mosolygott az esperes leereszkedően. – Hanem azt még egy olyan fiatal, alacsony iskolázottságú személynek is be kell látnia, mint tisztelendőséged, hogy igen nagy vétek volna a csőcselék kedvéért megfosztani a tisztes polgárokat az elnyerhető búcsú üdvétől.

– A tisztesnek mondott polgárok közül nem sokan várnak ránk odakint – felelte a plébános –, hanem talán éppen a városi tanácsban vitatják a bányáik ügyében napról napra sanyarúbb helyzetet. Nekik is megvannak a maguk nehézségei.

– Ugyan, miféle nehézség? – csattant újra az esperes hangja. – Holmi világi gondok nem akadályozhatják, hogy a hívő lélek kimutassa alázatos odaadását és...

– Hetente változnak a Budáról érkező rendeletek – szakította félbe a plébános atya. – Hol a királynénak, hol a királynak, hol a kamaragrófnak kellene fizetniük az urburát! Ráadásul üres a városi kassza, mert a királyi küldött, aki azért érkezett, hogy tanácsaival a város segítségére legyen, két napja megszökött a város pénzével!

– Nem szégyelli magát tisztelendőséged? Aljas rágalmakkal húzza itt az időt? Inkább adasson jelet végre a fellegvárnak, hogy elsüthetik az ágyút!

– Az ágyú hallgatni fog, amíg szentséged le nem mond oktalan akaratáról, miszerint...

– Oktalan akarat?! – csapott ismét a magasba az esperes hangja.

A köröttük állók attól tartottak, megüti a guta, vagy ő maga üti meg a plébános urukat. De az esperes nagyokat fújtatva úrrá lett sértett felháborodásán.

– Te is tudod, fiam – szólt kenettejes hangon –, hogy amiként a pénz szűkében lévő királyi kincstárnak, úgy a szegény anyaszentegyháznak is

égető szüksége van minden fillérre! Az így nyert pénzből a pápa úr sereget verbuvál a keresztény Európára támadó török hordák megfékezésére. Többek közt ez a sereg fogja megsegíteni a mi király urunkat is a reá váró országvédő csatákban. Tehát igenis felette fontos és szükséges a búcsúcédulák árusítása. Amiként minden bűnös léleknek szüksége és joga van a bűnbocsánatra, amit a pápa úr őszentsége bölcs rendeletére némi adománnyal igenis megválthat.

A vitába ekkor bekapcsolódott Palánczi Dénes, az új kántor és Somos Benedek, a Borbála oltár új, fiatal miséző papja. Kettejük elődeit lógatták fel nemrég a dühödt bányászok a gyertyacsillárra. Dénes kántor a püspöki küldött pártját fogta, míg Somos Benedek a körmenet békéjét óvta a búcsúcédulák árusításának bűnös gyakorlatától.

– Bűnös gyakorlat?! – vicsorgott a püspöki küldött. – Csak kibújik a szög a zsákból! Hát már az igaz hitért vértanúhalált halt szent Katalin templomát is megfertőzte az eretnek métely? Talán bizony e buzgó altarista álorcájában az átkozott Luther Márton híve próbálja ördögi mérgével teliköpködni az Úr házát? Tisztelendőséged pedig – fordult kigúvadó szemmel a sápadó plébánoshoz – szó nélkül tűri, hogy beosztottja gyalázza Krisztus egyházának szent törekvéseit?

– Benedek atya nem az egyházat gyalázta, csupán némely dologról mást gondol, mint kegyelmességed – vette védelmébe új altaristáját a plébános atya.

– Mást gondol?! – bömbölt az esperes magából végképp kikelve. – Én azt gondolom, amit a püspök úr! Eger püspöke azt gondolja, amit az esztergomi érsek! Az érsek úr őeminenciája pedig azt, amit a pápa őszentsége! Aki pedig mást gondol, mint kegyes elöljárói, annak nincs helye az Úr házában!

– Ez a mi templomunk – felelte a plébános. – Mi innen sehová nem megyünk.

Mindezalatt odakint, a kapu előtt csontsovány, torzonborz figura tűnt fel. Fából faragott gólyalábon imbolygott fölöttünk.

– Testvéreim az Úrban! – kiáltott nyekergő, fisztulás hangon. – Ne várjatok az álszent papokra, hiszen ti magatok vagytok az Úr legszentebb prédikátorai! Nem kell ahhoz drága püspöksüveg, stóla, aranyszállal hímzett kereszt, hogy Isten igéit halljátok és hallathassátok! Krisztus bennőtök él, lelketekben folyvást szól hozzátok! Ti magatok is megáldhatjátok a gyümölcsfákat, hiszen... – Hirtelen elhallgatott, tátott szájjal bámult a sokaság fölé, ahol egy jókora fehér gömb emelkedett a magasba.

Ámuló tekintetét követve mindenki megfordult.

– Csoda! Csoda!

Sokan térdre borultak.

A prédikátor imbolyogva indult az égi jelenés irányába. A tömeg utat nyitott neki. A megnyílt út végén sötét képű, hórihorgas cigány vigyorgott. Egyik kezében az égen lebegő gömbhöz vezető madzagot tartotta, amelynek végén egy lábáinál fogva odakötözött sovány kis ürge vonaglott.

– Bámultok, mi? – kacagott a cigány. – Pedig olyanok vagytok, mint ez az ürge! Nektek sincs szárnyatok, ahogy neki sincs, mégis repülni fog!

Elengedte a madzagot.

Az ürge himbálódzva röppent a gömb után.

– Csoda! Csoda! – hangzott innen is onnan is, újra.

– Lófasz! – üvöltött a prédikátor. – Az Úr soha nem engedi repülni azt, akinek nincs szárnya!

A cickány egyre magasabbra szállt a fejek fölött.

– Ez a sátán műve! – kiáltott a prédikátor. – Ördög vagy! – rivallt a cigányra.

– Te meg nagyon fenn hordod az orrod! – A cigány kirúgta a prédikátor alól a gólyalábat.

Én a magasban lebegő gömböt bámultam. Közvetlenül a gömb alatt mintha apró tűzlángok táncoltak volna.

– Az ember bármit megtehet, ha van hozzá mersze! – kurjantott a cigány. – Ehhez nincs köze se ördögnek, se papnak, de még Istennek se!

Felhördült a tömeg.

Ekkor, mintha tűzgolyóvá változott volna, az égi gömb fellobbant, és egy szempillantás alatt elhamvadt.

Lezuhant az égről az ürge.

– Mondtam, hogy ördög! – A prédikátor felkecmergett a földről, egyik gólyalábának törött rúdját rázva rikoltozott. – Üssétek! Üssétek! Húzzuk karóba!

Hanem a cigány már nem volt ott. A tömeg mégis felbolydult. A lábak lábakat tapostak, a karok ütésre lendültek, mindenki üvöltött.

– Ott az istentelen! Erre! Arra!

A kavargó tömeg meglóduló farka eltaszított az apátúr mellől. Pelbár utánam nyúlt, de őt is elsodorták. Igencsak kapkodni kellett a lábam, ha nem akartam, hogy feldöntsenek és eltapossanak. Igyekeztem kijjebb kerülni az örvénylő emberfolyamból. Bal lábamat hirtelen nem tudtam emelni, mintha bokámra folyondár akaszkodott volna. Lenyúltam. Odalent valami megragadta a karomat. Fölrántottam. Egy hároméves forma cigánypurdé volt az. Ahogy felemeltem, csontos öklével orrba csapott, másik mancsával a fülemet cibálta. Szorosan magamhoz

karolva botladoztam vele kifelé a vonagló tömegből. Végre kijutottunk a térről egy meredek, keskeny sikátorba. Nehezen kaptam levegőt, mert a purdé már a gigámat szorítva visított, mintha gyilkolnám, nem pedig ő fojtogatna engem.

Lefejtettem a nyakamról, megráztam.

– Hallgass, vagy megeszlek!

– Vagy én, téged! – Orromba harapott.

Legszívesebben elhajítottam volna, de olyan aprócska volt, még nyakát szegi, ha földhöz vágom.

Karmolt, harapott, rúgott.

– Te! Ha kivájod a szemem, bedoblak egy kútba!

Nem hatott rá a fenyegetés.

Már a szám sarka is vérzett.

Ekkor megkondult a Katalin templom harangja, majd eldörrent a fellegvár ágyúja.

A gyerek ijedtében megszelídült.

Letettem a földre.

– Maradj nyugton, hékám! Nincs semmi baj.

– Nem vagyok héka! Lolának hívnak.

– Lola? Az mi meg fán terem?

– Anyafán!

Elnevettem magam.

– És hol az az anyafa?

– Odalent! – bökött maszatos állával a templom irányába, ahonnan az ágyúszóra végre elindult a körmenet. A tömeg kushadva megnyílt a föléjük imbolygó hatalmas, cirádás kereszt láttán, csoportokra bomlott, a csoportok besoroltak a menetet vezető papok, a templomi zászlókat és a jelvényeiket magasba emelő céhlegények és a virágot szóró, fehérruhás-lányok mögé. Szememet a tenyeremmel beárnyékolva kerestem a menet-ben a szamarunkat, de nem láttam meg se a csacsit, se az apát úrékat.

– Szomjas vagyok! – szólalt meg a gyerek.

Leguggoltam hozzá, hogy jobban megnézzem magamnak.

Csak egy mocskos kis ing lengedezett rajta.

– Tényleg lány vagy! – mondtam.

– Te meg hülye.

– Igaz – bólintottam.

– Nem igaz – mondta. – Aki beismeri, az Tüdő szerint nem az.

– Ki az a Tüdő?

Megszívta az orrát.

– Aki a gömböt repítette. Az apám.

A körmenet felkanyarodott a belső ringre. Olyan sokan voltak, hogy a menet eleje beérte a végét.

– Ne azokat bámuld! – szólt rám a gyerek. – Vigyél az apámhoz! Kapsz egy dénárt érte.

– Ugyan, kitől?

– Tőlem.

– Persze! – bólintottam. – Mindjárt láttam rajtad, hogy gazdag vagy.

Az inge aljából előbogozott egy körömnyi érmét.

– Ezt kapod – mutatta.

Madonnás dénár volt, ritka jó ezüstpénz, Mátyás idejéből.

– Nem félsz, hogy elveszem, és elkergetlek?

– Nem tudod elvenni!

Mielőtt mukkanhattam volna, szájához emelte a dénárt, és bekapta.

– Lenyeltem! – vigyorgott. – De a táborban majd kiszarom neked.

– Nem tudom, hol a táborotok.

– Odafent, a dombon!

– Melyiken?

– Hát... az egyiken. A fellegvárral szemben.

– Három domb is szemben van a várral. Melyikre vigyelek?

– Ha tudnám, nem téged kérnélek.

A körmenet kígyója már a külső ring magasában haladt a kálvária lépcsői felé.

– Jól van – sóhajtottam –, a nyakamba veszlek, de ne tépkedd a fülem, a szememet se fogd be, és ne fojtogass.

Áthaladtam vele a kiürült téren, megkerültük a templomot, és nekivágtunk a nyugati dombok felé kanyargó utcák egyikének.

Lola az oldalamat rúgta.

– Gyi, te! Gyorsabban!

Megint a véletlen sietett segítségemre. Ahogy elhagytuk a meredek utca utolsó kunyhóit, éppen a találomra megcélzott domb tetején pillantottam meg a lovakat, a szekerek sátrait, végül a cigányokat.

Lola felrikoltott.

– Tüdő!

A cigányok közül kivált egy hórihorgas alak, futva indult felénk.

– Lóli! Agyonváglak! – Lekapta a nyakamból a gyereket, összecsókolta. – Azt hittem, elvesztél!

– El is vesztem volna, de ez a ló megtalált! – A gyereklány kacagva szaladt el.

– Baxtalyi detehara! – köszöntött az apja. – Köszönöm, hogy a lányomat meghoztad.

– Ha nem cipelem fel, kivájja a szemem.

Tüdő felnevetett.

– Anyja lánya! – mondta. – Ő volt ilyen. – Megfogta a karom, magával vont. – Gyere, barátocska! Igyál velem egyet az egészségedre!

– Köszönöm, de odalent már biztosan keresnek.

Nyakon kapott, erővel tuszkolt fölfelé.

– Aki keres, talál – nevetett. – Mi például lovakra találtunk idefelé jövet.

Gyönyörű lovaik voltak. Nem csak rövid lábú, tömzsi igavonók, de karcsú hátasok, köztük két csikó.

– Lótolvajok vagytok? – borzadtam.

– Inkább szerencsések.

Tizenkét lovat és három szekeret számoltam a dombtetőn, ahol táboroztak. Az asszonyok egy füstös kondér körül sürgölődtek. Egy férfi nyulat nyúzott. Néhányan a fűben heverésztek. Lolát sehol nem láttam. Tüdő az egyik szekérhez vezetett. Felhajtotta az ekhó ponyváját, kecskebőr tömlőt húzott ki alóla.

– Húzd meg, barátocska! Megérdemled.

Mintha tüzet nyeltem volna, úgy égetett az ital. Szemem könnybe lábadt.

Tüdő nevetett rajtam.

– Milyen ló, amelyik nem szokta a szántást?

– Nem vagyok ló – köhögtem. – Novícius vagyok.

– Milyen rendet szolgálsz?

– A cisztercit – mondtam.

– Hol a fehér csuhád?

– Ahol mindenünk, amit az idő elvett.

– Nem az Isten? – fürkészett.

– Mit itattál velem?

– Prágából hoztam. Cefréből párolják. Rézüstökben. Égő víz a neve.

– Prágában is jártál?

– A taljánok az élet vizének nevezik. Velencében sokan élnek vele.

– És a repülő gömböt? – kérdeztem. – Azt hol tanultad?

– Útközben, apámtól. Neki indus testvéreink mutatták meg a kínai titkot. Kínában a Holdünnepen százával repítenek ilyen papírlámpásokat. Vékony vesszővázra kerül a papír, az alján köralakú nyílás, alá rögzítem a gyertyát. A láng átadja erejét a gömbnek, és az repül. Ha elég nagy a lámpás, képes egy ürgét is magasba emelni.

– Láttam.

– A lányom azt mondja, ha akkora gömböt tudnék szerkeszteni, mint a szekerünk ekhója, és jó kis tüzet gyújtanánk alá, az a lámpás őt is fölemelné, hogy a madarak közt repüljön az égen.

– És úgy járna, mint az ürge – mondtam.

– Igazad van – bólintott. – A mai lámpásom kigyulladt. De ha nem gyullad ki, a szél elvihette volna akár Besztercéig. Ha ott leereszkedik, az ürgét hősként ünnepelik az ottani társai.

– Vagy boszorkánynak mondják, és megégetik.

– Talán – villant rám a tekintete. – Pedig eljön az idő, amikor az ember is repül majd.

Megráztam a fejem.

– Az az idő sosem érkezik el. Ha Isten úgy akarta volna, hogy mi is repüljünk, akkor szárnyat is teremtett volna nekünk, mint a madaraknak.

– És miért nem akarta?

– Kifürkészhetetlenek az Ő szándékai.

– De miért, barátocska? – A cigány már nem nevetett. – Azt mondd meg nekem, miért nem tudhatjuk, hogy mi a szándéka?

– Kicsik vagyunk ahhoz, hogy az Úristen terveit fölérjük ésszel.

Ki tudja, meddig folytattuk volna hóbortos eszmecserénket, ha a domb fölső hajlatán föl nem bukkan Pelbár.

– Na, végre! – lihegett. – Azt hittem, soha nem lellek meg! Gyere, szedd a lábad! Nagy baj van!

– Köszönöm az égő vizet! – intettem búcsút a cigánynak Pelbár után eredve.

– Várj te ló! – Lola futott utánam. – Nesze, a dénárod! Vedd már el! Lemostam!